

Álmok és remények kiállítása...

*„Nincsenek kis nemzetek, csak kishitűek,
nincsenek kis emberek, csak kicsinyhitűek...”*
(Teleki Pál: Merjünk magyarok lenni!)

A 2024-es vagy a 2028-as budapesti nyári olimpia ígézetében éledő mozgalom rokonszenves kezdeményezői kemény fába vágják fejszéküket. Olyan múlttal kell szembesülniük, amellyel ha nem számolnak, hiába szítják a tüzet, olimpiai láng fővárosunkban nem lobban föl.

A XX. században Földünk gazdasági és kulturális életére legnagyobb hatással három világméretű eseménysorozat volt: a négyévente megrendezett olimpiai játékok, a labdarúgó-világbajnokságok és a világkiállítások. Mindhárom rendezéséről nemzetközi testület dönt.

Hazánk alapító tagja a NOB-nak, sportolóink a kezdet kezdetétől – 1896-tól – részt vettek és ragyogó teljesítményeikkel az élenjárók között versenyeztek az olimpiákon.

Az 1920-as VII. nyári olimpiai játékok megrendezésére – I. Athén (1896), II. Párizs (1900), III. St. Louis (1904), IV. London (1908), V. Stockholm (1912) után – Budapest is benyújtotta a pályázatát. Az 1916-ban tartandó VI. olimpia gazdájának már korábban Berlint választották.

A Nemzetközi Olimpiai Bizottság 1914. júniusi ülésén tartott előzetes szavazása alapján Budapest kapta a VII. olimpiai játékok rendezési jogát. A magyar nevelésügy, az ifjúsági és sportmozgalom fejlődése; az ország, a főváros állapota reményt adott arra, hogy jó házigazdaként fogadjuk a világ élsportolóit...

Az olimpiai álmokat azonban hamarosan az első világháború pokla váltotta föl, amely megtörte elődeink hitét, reményét, elpusztította a magyar ifjúság színe-virágát. A VI. olimpiai játékok helyett Berlin az I. világháborút rendezte, ezért az 1916-os olimpia elmaradt.

A VII. olimpia megrendezését 1919 tavaszán – Budapest helyett egy belga kikötővárosra – Antwerpenre bízták. Oda azonban a vesztes országok (Ausztria, Bulgária, Magyarország, Német-

ország, Törökország) sportolóit nem hívták meg. Az 1920. ápr. 20-ától szept. 12-éig zajló VII. olimpia volt az első, amelyen nem lobogott a magyar zászló, nem hangozhatott el a magyar himnusz. A háború nemcsak olimpiai reményeinket vette el, hanem megfosztott bennünket létfeltételeink, országunk, népünk jó részétől is. 1920. jún. 4-én – a Párizs környéki Trianonban – a győztes hatalmak békediktátuma halálra ítélte az ezeréves Magyar Királyságot. Az olimpia évében gyászolt a szétdarabolt, megalázott nemzet.

A következő olimpiákon, világversenyeken sportolóink bemutathatták a magyar virtust! Kiváló teljesítményeikkel, győzelmeikkel erősítették a nemzet identitását; vigaszt adtak a szovjet-kommunista önkényuralom éveiben; s növelték az ország iránti figyelmet világszerte.

A nyári olimpiákon szerzett 480 éremmel Magyarország a legeredményesebb nemzet, amely még nem rendezett olimpiát.

A labdarúgás XX. századi történetében a magyar nemzeti válogatott – néhány periódusban kiemelkedő szerepet játszott – a világ élvonalában küzdött. Kétszer is vb-döntőt játszott. Labdarúgó-világbajnokság rendezésében azonban „nem rúghattunk labdába”.

A világkiállítás rendezésével sem voltunk sikeresek. Első kísérletünk 1895-ben megghiúsult. A rendszerváltás virradatakor – sok terhes örökség mellett – a Bécs–Budapest világkiállítás reményteli lehetőségét is átvehettük Németh Miklós kormányától. A magyarok és az osztrákok együtt pályázták meg és 1989. december 14-én elnyerték az 1995-ös világkiállítás megrendezésének jogát. A Németh-kormány utolsó ülésén a világkiállítási kormánybiztos a Világkiállítási Programiroda feladatairól, a világkiállítási pénzalap létesítéséről is döntött. Bizonytalan volt a helyszín, bizonytalan a pénzügyi háttér, de biztos maradt

a szándék, hogy – Brüsszel, Montreal, Brisbane, Sevilla után – Budapest–Bécs jó házigazdája legyen a határokon átívelő kapcsolatépítés és az információs társadalom bemutatását szolgáló World Expónak.

A rendszerváltó Antall-kormány programjaként 1990. szeptember 18-án közzétett *A nemzeti megújulás programja* c. dokumentum szól a Bécs–Budapest világkiállítás megrendezéséről is. Csakhogy (a paktumkötés [IV. 29.] után) az események másként alakultak.

A kormányellenes taxisblokádot követően, 1990. okt. 31-én a Fővárosi Közgyűlés Demszky Gábort (SZDSZ) választotta meg főpolgármesterré. December 6-án a közgyűlés – ellenzékből ellenséggé változott képviselők szavazattöbbségével – úgy határozott, hogy nem támogatja az 1995-ös világkiállítás megrendezését. Egy hét múlva Párizsban Baráth Etele kormánybiztos és Wolfgang Schüssel osztrák gazdasági miniszter benyújtotta a BIE-hez a világkiállítás feltételes bejegyzési kérelmét. Ausztria ugyanitt bejelentette, hogy ha kell, egyedül is megrendezi az Expót. Nálunk bizonytalanság uralkodik, miközben Helmut Zilk bécsi polgármester megerősíti: „Mi mindig is azt a felfogást képviseltük, hogy Bécs – Budapest részvétele nélkül is – érdekelt az Expo megrendezésében.”

1991 elején – határon innen és túl – tovább folynak a politikai csatározások, amelyet Bécsben – a Jörg Haider vezette szélsőjobboldali Osztrák Szabadságpárt kezdeményezésére – a világkiállításról tartott népszavazás eldöntött. A polgárrémítő idegeninvázióval, szegény sógorral fenyegető FPÖ-kampány hatott: Ausztria viszszalépett a rendezvénytől.

A magára maradt magyar kormány nevében Antall József nyilatkozott: „A magyar kormány továbbra is támogatja a világkiállítás megrendezését, a bécsi népszavazást követően kész egyedül is otthont adni az eseménynek, de... 1996-ban.” Tíz éve folyó, évszázadra szóló előkészítő munkát mentett át ezzel. A Világkiállítások Nemzetközi Irodája Párizsban hozzájárult, hogy – amennyiben megfelel a további feltételeknek – Budapest 1996-ban egyedül rendezzen világkiállítást. Ezután az Országgyűlés – 190 szavazattal, 89 ellenében, 7 tartózkodás mellett – elfogadta az 1991. évi LXXV. törvényt, mely szerint az

Expo '96 Budapest május 11-től október 4-éig tart. A kormány Barsiné Pataky Etelkát bízta meg a világkiállítás főbiztosi teendőivel, a Programiroda vezetésével.

Mindezek után a sevillai világkiállítás magyar pavilonja, Makovecz Imre alkotása nagy sikert aratott: szakmai körökben elismeréssel fogadták, az 1992-es Expo leglátogatottabb helyszíneinek egyikévé vált. Ennek kedvező hatását a magyar fővárosban, a világkiállítás iránti szimpátiában is érzékelhettük.

A *Kommunikáció egy jobb világért* címmel szervezett budapesti Expót sokan a rendszerváltás s a magyar modernizáció kihívásának tartottuk. Reméltük, hogy fölgyorsítja hazánk fölzárkózását az információs társadalomhoz, csatlakozását az Európai Unióhoz. Szemünk előtt lebegett Makovecz Imre héttornyú vára, amely elbűvölte a sevillai Expo több millió látogatóját, rendezőit. Bízunk abban, hogy a tudás, az alkotó tehetség Budapesten is diadalmaskodik, s az építőmunkálatok sok ezer munkahelyet és csodát teremtenek a megújuló magyar fővárosban. „Álmok hazafias álmódói” – gúnyolták e tábort a Világkiállítási Fórumot az Expo ellenzői.

A felsőoktatásügy minisztériumi felelőseként – Pungor Ernővel, az érdekelt egyetemek (ELTE, BME, BKE, SOTE) rektoraival, a kormánybiztossal és az MKM vezetőivel együtt – közreműködtem abban is, hogy a látgymányosi egyetemi fejlesztések jó része kettős céllal épüljön, és az Expo utóhasznosításaként szolgálja a felsőoktatást. A nemzeti pavilonokat építő országok nagyköveteivel, képviselőivel megállapodásokat készítettünk elő, hogy az építményeket adományként átadják majd a területtulajdonos egyetemnek, otthagyják majd a kampuszban...

Az 1994-es választásokon győztes MSZP–SZDSZ koalíció első intézkedése volt az Expo lemondása. Felelős köztisztviselőként bízom abban, hogy tényekkel, józan érvekkel meg lehet győzni az újonnan választott Országgyűlést, hogy Horn Gyula kormányfő átgondolatlan, törvénysértő bejelentését utasítsa vissza, ne fogadja el.

A *Világkiállítás válasz a kor kihívására – Nyílt levél az országgyűlési képviselőkhez a magyar felsőoktatás védelmében* címmel az Új Magyarország 1994. szeptember 2-ai száma közölte tiltakozásomat az Expo lemondása miatt.

Makovecz Imre korábban így nyilatkozott erről: „Még egyszer sem hallottam egy igazi, valóságos közgazdasági érvet a világkiállítás ellen, csak politikai szlogeneket. [...] Egy ilyen országban, amely adóságokkal agyonterhelt, ahhoz, hogy át tudjunk állni egy másféle tőkemozgásra, piacgazdálkodásra, bizonyos feltételeket biztosítanunk kell. Ezért csináljuk a világkiállítást.”

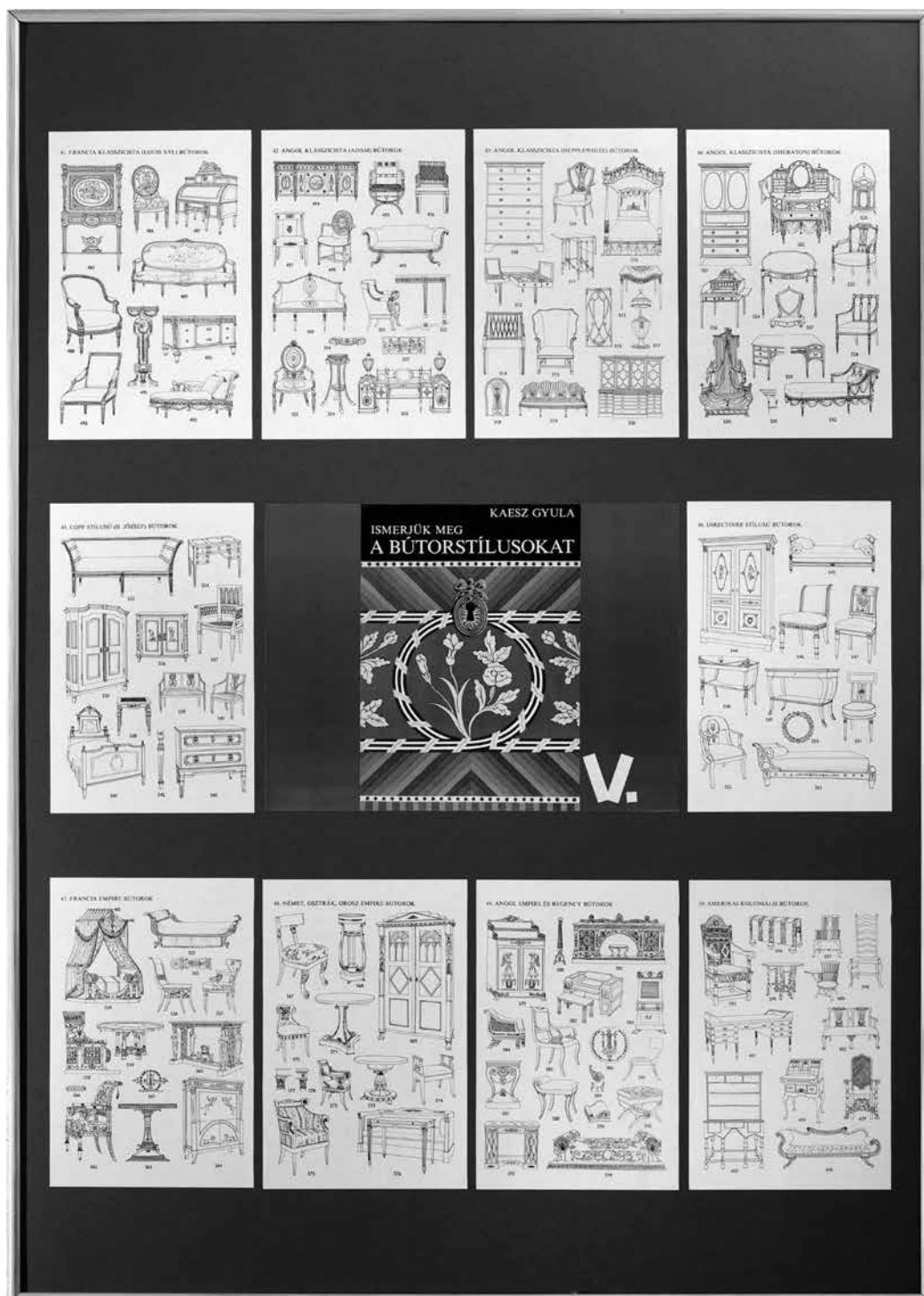
Hiába kértük a képviselőket, hogy mentsek

meg az Expo kínálta lehetőségeket hazánknak!

A kormány elhibázott döntését a parlamenti többség megszavazta.

Ezzel elszállt a reménye annak, hogy az MSZP–SZDSZ uralta parlamenttel lehetséges a „kommunikáció egy jobb világért”; de annak is, hogy Budapest majdan Expót rendezhessen.

A budapesti világkiállítás példa arra, hogy békeben is veszíthetünk sorsdöntő csatát!

Könyvillusztrációk V.